

V I Lenin

Brittisk pacifism och brittisk motvilja mot teori

Den politiska friheten i Storbritannien har hitintills varit långt mer vidsträckt än i andra länder i Europa. Bourgeoisin här är vanare vid att styra och kan konsten att styra. Relationerna mellan klasserna är mer utvecklade och i många hänseenden klarare än i andra stater. Frånvaron av allmän värnplikt gör folket friare i fråga om dess inställning till kriget *i den meningen* att det står var och en fritt att avstå från att gå in i krigsmakten, och därför är regeringen (i Storbritannien är regeringen rena kommittén för skötsel av bourgeoisins angelägenheter) tvungen att göra alla ansträngningar för att utveckla "folklig" entusiasm för kriget, och detta mål skulle vara helt omöjligt att uppnå utan en radikal ändring av lagarna, om inte de proletära massorna hade varit helt desorganiserade och demoraliserade genom att en minoritet bestående av de bäst ställda, kvalificerade och fackligt organiserade arbetarna tagit parti för en liberal, dvs borgerlig, politik. De brittiska fackföreningarna omfattar ca en femtedel av lönarbetarna. Ledarna för dessa fackföreningar är mestadels liberaler, och Marx betecknade dem redan för länge sedan som agenter för bourgeoisin.

Alla dessa Storbritanniens särdrag hjälper oss att å ena sidan lättare förstå den moderna socialchauvinismens väsen, ty detta väsen är *detsamma* i autokratiska och demokratiska, militaristiska och värnpliktsfria länder, och att å den andra på basis av fakta bedöma betydelsen av den försonlighet mot socialchauvinismen som t ex kommer till uttryck i ett lovprisande av parollen om fred o d.

Det mest fullständiga uttrycket för opportunism och liberal arbetarpolitik har vi otvivelaktigt i Fabian Society. Läsaren kan ta sig en titt på Marx' och Engels' brevväxling med Sorge (det finns en rysk översättning i två utgåvor). Där kommer han att finna att detta sällskap har karakteriserats på ett lysande sätt av Engels, som behandlar herrar Sidney Webb & Co som ett gäng borgerliga skurkar, vilka vill demoralisera arbetarna och påverka dem i kontrarevolutionär anda. Vi kan gå i god för att ingen någorlunda ansvarig och inflytelserik ledare för Andra internationalen någonsin har försökt vederlägga denna Engels' bedömning eller ens betvivla dess riktighet.

Låt oss nu jämföra *fakta* och för en stund lägga teorin åt sidan. Ni kommer att märka att fabianernas beteende under kriget (se t ex deras veckotidskrift *The New Statesman*) är *helt identiskt* med det tyska socialdemokratiska partiets, inklusive Kautskys. Samma, både direkta och indirekta, försvar av socialchauvinismen; samma sätt att förena detta försvar med beredvillighet att yttra vilka som helst ädla, humana och närapå vänsterfraser om fred, nedrustning etc etc.

Faktum står fast, och slutsatsen därav, hur obehaglig den än är för olika personer, blir ofrånkomligen och obestridligen följande: i praktiken är det nuvarande tyska socialdemokratiska partiets ledare, bland dem Kautsky, precis likadana borgerliga agenter som Engels redan för länge sedan kallade fabianerna. Att fabianerna inte erkänner marxismen medan Kautsky & Co "erkänner" den ändrar absolut ingenting i sak, i den faktiska politiken, utan bevisar endast att vissa skribenter, politiker o a har förvandlat marxismen till struveism. Deras hyckleri är *inte* en personlig defekt hos dem – de kan i vissa fall vara de hyggligaste familjefäder – utan är resultatet av den objektiva falskheten i deras sociala ställning, då de utger sig för att företräda det revolutionära proletariatet men i själva verket är agenter, som har till uppgift att inplanta borgerliga, chauvinistiska idéer i proletariatet.

Fabianerna är uppriktigare och ärligare än Kautsky & Co, eftersom de inte har lovat att ställa upp för revolutionen, men politiskt är de av *samma* sort.

Den omständigheten att den politiska friheten i Storbritannien är ”urgammal” och att dess politiska liv överhuvudtaget och dess bourgeois i synnerhet är utvecklade har gjort att olika *nyanser* av borgerliga uppfattningar i detta land snabbt, lätt och obehindrat har kunnat finna nytt uttryck i nya politiska organisationer. En av dessa organisationer är Förbundet för demokratisk kontroll (Union of Democratic Control). Sekreterare och kassör i denna organisation är E D Morel, nu även ständig medarbetare i Oavhängiga arbetarpartiets centralorgan, tidningen Labour Leader. Denna person var i flera år kandidat för det liberala partiet i valkretsen Birkenhead. När Morel strax efter krigets utbrott uttalade sig *emot* det, meddelade honom styrelsen för Birkenheads liberala förening i ett brev’ av den 2 oktober 1914, att hans kandidatur i fortsättningen var oacceptabel för liberalerna, dvs uteslöt honom helt sonika ur partiet. Morel svarade i ett brev av den 14 oktober, som han sedan gav ut som en särskild broschyr med titeln *The Outbreak of the War* (Krigsutbrottet). I denna broschyr liksom i en rad andra artiklar avslöjar Morel *sin* regering och bevisar lögnaktigheten i påståendena om att kriget förorsakades av att Belgiens neutralitet kränktes, om att krigets mål är att förintä den *preussiska* imperialismen etc etc. Morel förfäktar det program som Förbundet för demokratisk kontroll lagt fram – fred, avrustning, att alla territorier genom folkomröstning skall få avgöra frågan om sin framtid samt demokratisk kontroll över utrikespolitiken.

Av allt detta framgår att Morel som person otvivelaktigt förtjänar erkänsla för sina uppriktiga sympatier för demokrati, för sin vändning från den chauvinistiska bourgeoisin till den pacifistiska. När Morel med fakta bevisar, att *hans* regering har dragit folket vid näsan när den bestritt existensen av hemliga fördrag, trots att sådana faktiskt funnits; att den brittiska bourgeoisin redan 1887 helt klart insåg att Belgiens neutralitet ofrånkomligen skulle kränkas i händelse av ett tysk-franskt krig och bestämt avvisade tanken på en intervention (Tyskland var då ännu inte en farlig konkurrent!) ; att de franska militaristerna av typ överste Boucher i en hel rad böcker före kriget helt öppet erkände sina planer på ett franskt och ryskt *anfalls*krig mot Tyskland; att en välkänd brittisk militär auktoritet, överste Repington, *år 1911* i tryck erkände den tilltagande upprustningen i Ryssland efter 1905 som ett hot mot Tyskland – när Morel bevisar allt detta kan vi inte underlåta att erkänna att vi har att göra med en ytterst hederlig och djärv borgare, som inte är rädd att bryta med sitt eget parti.

Men envar medger också utan vidare, att han likväl är en borgare, vars fraser om fred och avrustning förblir tomma fraser, ty utan revolutionära proletära aktioner kan det inte bli tal om vare sig en demokratisk fred eller en avrustning. Och Morel, som nu har brutit med liberalerna på grund av frågan om kriget, förblir en liberal i alla övriga ekonomiska och politiska frågor. Hur kommer det sig då att när Kautsky i Tyskland döljer *samma borgerliga fraser* om fred och avrustning bakom marxistiska tongångar, så ses detta inte som hyckleri utan räknas honom som en förtjänst? Endast de politiska förhållandenas underutveckling och avsaknaden av politisk frihet i Tyskland hindrar att det där lika snabbt och lätt som i Storbritannien bildas ett borgerligt förbund för fred och avrustning med Kautskys program.

Låt oss erkänna sanningen att Kautskys ståndpunkt är en pacifistisk borgares och inte en revolutionär socialdemokrats.

De händelser vi upplever är tillräckligt stora för att vi ”utan avseende på person” skall ha modet att erkänna sanningen.

Samtidigt som britten hyser motvilja mot abstrakta teorier och är stolta över sin praktiska läggning, ställer de inte sällan de politiska frågorna *mer rakt på sak* och hjälper på så sätt andra länders socialister att finna det reella innehållet under varje (även ”marxistiskt”) hölje av vältalighet. Lärorik i detta avseende är den på den chauvinistiska tidningen Clarions förlag

före kriget utgivna broschyren *Socialismen och kriget**. Broschyren innehåller ett ”manifest” mot kriget av den amerikanske socialisten Upton Sinclair och ett genmäle av chauvinisten Robert Blatchford, som länge intagit samma imperialistiska ståndpunkt som Hyndman.

Sinclair är en känslsocialist, utan teoretisk bildning. Han ställer frågan ”enkelt”, är upprörd över det annalkande kriget och söker en räddning undan det i socialismen.

”Det sägs oss”, skriver Sinclair, ”att den socialistiska rörelsen ännu är för svag, så att vi måste vänta på att den skall utvecklas. Men utveckling pågår i människornas hjärtan; vi är dess verktyg, och om vi inte kämpar blir det ingen utveckling. Det sägs oss att rörelsen [mot kriget] kommer att krossas; men jag uttalar min tro att krossandet av varje uppror som av ädla humanitära motiv sökt förhindra kriget skulle bli den största seger socialismen någonsin vunnit – skulle skaka civilisationens medvetande och väcka världens arbetare mer än något annat i historien någonsin har gjort. Låt oss inte vara alltför ängsliga för vår rörelses skull, inte alltför mycket lägga vikt vid antalet och maktens yttre sken. Tusen människor, som brinner av tro och beslutsamhet, är starkare än en miljon som blivit försiktiga och respektabla; och det finns ingen större fara för den socialistiska rörelsen än faran att bli en etablerad institution.”

Detta är som synes en naiv, teoretiskt ogenomtänkt men djupt riktig varning för att socialismen kan förflockas och en maning till revolutionär kamp.

Vad svarar då Blatchford Sinclair?

Att kriget framkallas av kapitalistiska och militaristiska intressen, allt detta stämmer, säger han. Minst lika mycket som varje annan socialist strävar Blatchford efter fred och efter att socialismen skall övervinna kapitalismen. Men med ”retoriska och vackra fraser” kommer Sinclair inte att övertyga honom och inte upphäva fakta. ”Fakta, min käre Sinclair, är envisasting, och den tyska faran är ett faktum.” Varken de brittiska eller de tyska socialisterna förmår hindra kriget. Sinclair överdriver i hög grad de brittiska socialisternas styrka. De är inte enade, de har varken pengar, vapen eller ”disciplin”. Det enda de kan göra är att *hjälpa* den brittiska regeringen att bygga ut sin flotta, ty det finns inte och kan inte finnas någon annan garanti för fred.

I det kontinentala Europa har chauvinisterna varken före kriget eller efter dess utbrott uttalat sig så öppet. I Tyskland råder i stället för öppenhet Kautskys hyckleri och det sofistiska spelet, och detsamma gäller Plechanov. Just därför är det lärorikt att se på förhållandena i ett mer utvecklat land. Där går det inte att lura någon med sofisteri eller karikatyrer på marxism. Frågorna ställs rakare och riktigare. Låt oss lära av de ”avancerade” britterna.

Sinclair är naiv med sin maning, även om denna maning i grund och botten är djupt riktig, han är naiv eftersom han ignorerar socialismens halvsekellånga utveckling som massrörelse, kampen mellan strömningarna inom den, ignorerar betingelserna för en tillväxt av de revolutionära aktionerna, när det föreligger en objektivt revolutionär situation och en revolutionär organisation. Detta kan inte ersättas med ”känsla”. Det går inte att med retorik undvika den hårda och skoningslösa kampen mellan de mäktiga strömningarna inom socialismen, mellan den opportunistiska och den revolutionära strömningen.

Blatchford går rakt på sak och avslöjar det mest förtäckta argumentet hos Kautsky & Co, som är rädda för att säga sanningen. Vi är fortfarande svaga och det är inte mer med det, säger Blatchford. Men genom sin öppenhjärtighet avslöjar och blottar han samtidigt även sin egen opportunist, sin chauvinism. Att han tjänar bourgeoisin och opportunisterna syns genast. Samtidigt som han förklarar att socialismen är ”svag” försvarar han den *själv* genom att predika en antisocialistisk, borgerlig politik.

---

* *Socialism and War*, The Clarion Press, 44, Worship Street, London, E.C.

Liksom Sinclair, men åt det motsatta hållet, som en fegling och inte som en kämpe, som en förrädare och inte som en våghals, ignorerar även han betingelserna för en revolutionär situations uppkomst.

Men i sina praktiska slutsatser, i sin politik (att avstå från revolutionära aktioner, från att propagera för och förbereda sådana) är Blatchford, den vulgäre chauvinisten, helt ense med Plechanov och Kautsky.

Marxistiska ordalag har i våra dagar blivit en täckmantel för fullständig förnekelse av marxismen; för att vara marxist måste man avslöja det "marxistiska hyckleriet" hos Andra internationalens ledare, måste man utan fruktan se på kampen mellan de två strömningarna inom socialismen, noga tänka igenom problemen i denna kamp. Detta blir slutsatsen av de brittiska förhållandena, som visar oss sakens *marxistiska* väsen *utan* marxistiska ordalag.

Skrivet i juni 1915

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 26, s 266-272

Första gången publicerat i *Pravda* nr 169 av den 27 juli 1924